

APROBAT:

proces-verbal nr. 542-C din 28.07. 2014

Politica de dirijare a riscurilor în cadrul „FinComBank” SA (extras)

Conținutul economic al riscului constă în posibilitatea gestionării acestuia. Importanța gestiunii riscului ca activitate constă în posibilitatea, în primul rând, de a prognoza într-o anumită măsură producerea evenimentului de risc și în al doilea rând, de a lua la timp deciziile necesare în vederea reducerii riscului unor eventuale consecințe nefavorabile. Esența riscului, ce se exprimă prin posibilitatea evaluării cuantificate a probabilității apariției unei situații nefavorabile, condiționează necesitatea elaborării metodelor și mecanismelor de diminuare a efectului negativ al evenimentelor prevăzute. Cunoașterea potențialelor riscuri și a nivelului lor de impact permite gestionarea eficientă a riscului.

Scopul prezentului document rezidă în elaborarea strategiei de dirijare a riscurilor, a metodologiei de evaluare a riscurilor, a procedurilor de identificare și de organizare a controlului intern a riscurilor „Băncii de Finanțe și Comerț” S.A. (în continuare „Bancă”). Scopul final al sistemului Băncii de administrare și control a riscurilor constă în asigurarea maximă a integrității activelor și capitalului în baza minimizării acelor situații de risc, care, în mod neprevăzut, pot reduce rapid resursele Băncii.

I. NOȚIUNI GENERALE

Riscul de creditare este condiționat de probabilitatea neonorării obligațiilor sale de către debitorii Băncii și se manifestă, de regulă, prin nerambursarea (completă sau parțială) a sumei de bază a creditului și a dobânzii aferente în termenii stabiliți în contract.

Riscul ratei dobânzii este riscul diminuării venitului net aferent dobânzii și ține de eventualele pierderi reieșite din necorespunderea sumelor activelor și pasivelor sensibile la modificarea ratelor dobânzii.

Riscul de capital se referă la posibilitatea Băncii de a acoperi pierderile potențiale, generate de nerambursarea activelor riscante din contul capitalului propriu, fără a utiliza resursele atrase de la clienți.

Riscul valutar ține de posibilele pierderi ale Băncii rezultate din modificarea cursului valutei naționale. Indicatorii riscului valutar caracterizează posibilitatea Băncii de a reacționa la schimbarea situației pe piața valutară a Republicii Moldova.

Riscul de lichiditate caracterizează stabilitatea Băncii. Concordanța scadențelor activelor cu cele ale pasivelor oferă posibilitate Băncii de a-și onora obligațiile sale la timp.

Riscul operațional se referă la posibilele pierderi ale Băncii rezultate din acțiunile intenționate sau neintenționate ale colaboratorilor Băncii sau a terțelor persoane și care se pot solda cu pierderea activelor sau a reputației Băncii.

II. ORGANELE DE GESTIUNE A RISCURILOR

Gestionarea riscurilor se efectuează de către toți angajații Băncii, la toate nivelurile și în fiecare subdiviziune a Băncii.

2.1. Administrarea procesului de gestionare a riscurilor se realizează de către următoarele organe colective ale Băncii:

- Consiliul Băncii - stabilește direcțiile prioritare ale activității Băncii, determină obiective strategice ale Băncii, fixează limitele, inclusiv și cantitative, împuternicirilor Organului executiv al Băncii. Aprobă politica și regulamentele fundamentale ale Băncii în domeniul de dirijare și control al riscurilor, efectuează evaluări independente (prin Secția audit intern) în vederea asigurării activității Băncii conform politicii aprobate și menținerii unei politici adecvate condițiilor curente ale afacerii. Definește regulile privind formarea sistemului de control intern al Băncii. Adoptă deciziile privind încheierea tranzacțiilor de proporții, aprobă

operațiunile în care există conflict de interese și tranzacțiile cu părți afiliate în cazurile și modul prevăzute de legislație în vigoare.

- Comitetul de conducere a Băncii (Organul executiv) - asigură implementarea efectivă a politicii în domeniul dirijării și controlului riscurilor, organizează procesul de gestionare a riscurilor, definește unitățile responsabile pentru managementul riscurilor, aprobă deciziile cu privire la riscurile (în limita competenței sale), este responsabil pentru funcționarea eficientă a sistemului de control intern.
- Comisia de dirijare a investițiilor (INCO) – este responsabilă pentru elaborarea, dezvoltarea, monitorizarea și control al politicii de dirijare a activității investiționale a Băncii, metodologiilor și regulamentelor ce realizează politica respectivă, aprobate de către Consiliul Băncii. Efectuează dirijarea și controlul cotelor de participare a Băncii în capitalul altor unități economice și de asemenea a tuturor operațiunilor legate de investițiile Băncii în active materiale pe termen lung și active nemateriale. Execută analiza și monitorizarea eficienței rezultatelor din investițiile Băncii.
- Comitetul de dirijare a riscurilor – examinează și coordonează strategia și politica Băncii în domeniul gestionării a riscurilor. Este responsabil pentru control și revizuirea sistemului de gestionare a riscurilor (inclusiv riscul de credit, riscul ratei dobânzii, riscul de lichiditate, riscul valutar, riscul operațional) al Băncii în vederea asigurării eficienței acestuia, controlează veridicitatea și corectitudinea rapoartelor manageriale în domeniul gestionării riscurilor, prezentate către Organele de conducere ale Băncii și utilizatori externi. Efectuează analiza activității managementului Băncii în privința asigurării controlului funcționării adecvate a sistemului de gestionare a riscurilor și elaborează recomandări corespunzătoare către Consiliul Băncii și Comitetul de conducere a Băncii.
- Comitetul de dirijare a activelor și pasivelor (ALCO) - gestionează activele și pasivele Băncii în scopul de a maximiza profitul menținând în același timp un nivel optim de lichiditate și riscuri de piață. Este responsabil pentru elaborarea și supravegherea politicii dirijării riscului ratei dobânzii, dirijării combinate a ratei dobânzii, riscului lichidității, riscului scadenței și asigurarea respectării de către Bancă a prevederilor actelor normative în domeniul respectiv. Examinează și aprobă limitele operațiunilor de conversie cu Băncile corespondente, clasificarea băncilor și sistemelor de transfer internațional de mijloace bănești în dependență de categoria de risc.
- Comitetul de Credit - elaborează propuneri privind strategia și politica Băncii în domeniul creditării. Este responsabil pentru coordonarea și controlul privind petrecerea de către subdiviziunile Băncii a politicii unice în domeniul creditării, organizarea procesului de creditare, minimizarea riscului de credit, maximizarea eficienței folosind resursele Băncii. Elaborarea recomandărilor și propunerilor Președintelui Băncii și directorilor filialelor Băncii privind condițiile încheierii tranzacțiilor ce duc în sine riscul de credit. Aprobă deciziile cu privire la limitele riscului de credit (în limita competenței sale). Coordonează proiectele privind acordarea creditelor și altor produse bancare expuse riscului de credit. Monitorizează calitatea portofoliului de credite.

2.2. Gestionarea curentă a riscurilor:

- Secția de administrare a riscurilor – este responsabilă pentru identificarea oportună a riscurilor financiare¹, elaborarea propunerilor privind modele și proceduri de evaluarea și mecanisme eficiente de gestionare a riscurilor date (cum ar fi, regulamente tehnologice, sistemul de distribuire a competențelor, stabilirea limitelor, instrumente de hedging, etc.). Asigură funcționarea eficientă a proceselor de identificare, evaluare și gestionare a riscurilor financiare la care este supusă Banca, acordă un sprijin metodologic unităților structurale ale Băncii în procesul curent de gestionare a riscurilor. Elaborează sistemul complex de rapoarte manageriale privind riscurile financiare asumate și asigură pregătirea rapoartelor pentru organele de Conducere ale Băncii, în măsura în care este necesar pentru a lua decizii de gestionarea riscurilor.

¹ În contextul documentului dat, noțiunea „riscuri financiare” include riscul de lichiditate, de credit, ratei dobânzii și valutar (inclusiv riscul de țară și de transfer)

- Alte unități structurale ale Băncii sunt responsabili pentru gestionarea permanentă a riscurilor care decurg din cursul normal al activității curente ale unităților în funcție de atribuțiile lor funcționale, și în conformitate cu cerințele acestei politici și alte acte normative interne. Importanța deosebită în procesul de gestionare a riscurilor revine Secției de creditare, Trezoreriei, Secției juridice, Secției de securitate, Serviciului de securitate informațională, Secției de revizii și control, etc.
- Responsabilitatea pentru gestionarea curentă a riscurilor operaționale este suportată de către toate unitățile structurale și toți angajații ale Băncii. Coordonarea generală a problemelor de implementare a politicilor de gestionare a riscurilor operaționale se efectuează de către **Departamentul de organizarea evidenței și controlului (DOEC)**.
- **Executori** - sunt responsabili pentru gestionarea riscurilor, în conformitate cu competențele funcționale, reflectate în Regulamentele unităților structurale, Instrucțiunile de serviciu și alte acte normative, care reglementează executarea business-procesului.
- Un loc aparte în procesul de gestionare a riscurilor ocupă **Secția Audit intern**, care inspectează și evaluează sistemul de control intern, identifică și analizează problemele legate de funcționarea sistemului dat. Evaluează eficiența proceselor și procedurilor de control intern, verifică caracterul complet de aplicare și eficiența metodologiei de evaluare și procedurilor de gestionare a riscurilor stabilite de Banca. Informează Organele de Conducere ale Băncii privind probleme, riscuri, încălcări și deficiențe depistate în sistemul de control intern, și de asemenea oferă consultații / recomandări în privința soluționării acestora.

III. DIRECȚIILE PRINCIPALE DE ORGANIZARE A CONTROLULUI INTERN AL RISCURILOR

Controlul intern în Bancă este orientat spre limitarea riscurilor și asigurarea mecanismului de efectuare a operațiunilor și tranzacțiilor, contribuind la îndeplinirea obiectivelor de activitate ale Băncii, în limitele prevăzute de legislația în vigoare, de actele normative ale BNM și standardele activității profesionale.

Controlul intern se efectuează pe liniile controlului administrativ și financiar. Controlul administrativ și financiar poate fi prealabil, curent sau subsecvent.

- *controlul administrativ* constă în asigurarea efectuării operațiunilor numai de către persoanele autorizate și în strictă conformitate cu împuternicirile stabilite de către Bancă și procedurile de luare a deciziilor de efectuare a operațiunilor.
- *controlul financiar* consistă în asigurarea efectuării operațiunilor în strictă conformitate cu politica Băncii confirmată documentar, referitor la diferite tipuri de servicii financiare, precum și reflectarea adecvată a acestora în evidență și bilanț.

Controlul intern al riscurilor trebuie să certifice următoarele:

- accesul colaboratorilor Băncii la patrimoniul acesteia și la efectuarea operațiunilor în conturile clienților și a creditorilor se permite numai în strictă conformitate cu împuternicirile colaboratorilor autorizați în modul cuvenit;
- operațiunile se reflectă în bilanț în conformitate cu cerințele stabilite de actele normative ale BNM, indicând asupra stării efective a activelor și pasivelor Băncii și asigurând întocmirea formelor stabilite de evidență contabilă;
- datele evidenței activelor și pasivelor Băncii se confirmă prin verificări periodice ale compatibilității, iar în cazul apariției deviațiilor, se întreprind măsuri menite să lichideze divergențele.

IV. GESTIUNEA RISCURILOR

4.1 Gestiunea riscului de creditare

Băncile comerciale, care participă la procesul de creditare, sunt supuse unor evenimente interne și externe. De aceea, chiar și în cazul unei politici de creditare perfecte sunt inevitabile anumite pierderi la credite. Banca nu trebuie să acorde intenționat credite nefavorabile, însă este

cunoscut că o parte din credite pot deveni nefavorabile în viitor. Reputația băncii poate fi subminată în urma majorării cotei creditelor problematice, care poate, la rândul său, să influențeze asupra poziției băncii pe piața resurselor creditare.

Scopul gestionării riscului de creditare rezidă în maximizarea rentabilității Băncii, ținându-se cont de riscul de creditare în baza menținerii nivelului de pierderi preconizate datorate riscului de creditare în cadrul unor parametri acceptabili.

Pentru diminuarea riscurilor aferente activității de creditare, Banca a elaborat și a implementat sistemul de gestiune a riscului de creditare. Principiile structurale și metodele de funcționare a acestui sistem sunt expuse în Politica de creditare aprobată de către Consiliul Băncii și în instrucțiunile privind stabilirea relațiilor de creditare. Gestionarea riscului de creditare în Bancă este realizat atât în privința portofoliului de credite în ansamblu, cât și în privința tranzacțiilor separate, ținându-se cont de coraportul riscului de creditare cu celelalte tipuri de risc.

Banca își pune drept scop de a respecta permanent normele stabilite de către Banca Națională a Moldovei în vederea limitării riscului de credit (expunerea netă asumată de bancă față de o persoană sau un grup de persoane acționând concertat, expunerea totală a băncii față de o persoană afiliată și/sau un grup de persoane acționând concertat cu persoana afiliată băncii, suma agregată a expunerii totale a băncii față de persoanele afiliate, expunerea totală a băncii față de funcționarii săi, raportul sumei datoriiilor nete la creditele acordate la zece persoane, inclusiv persoanelor acționând concentrat, care constituie după mărime primele datorii nete la credit, la portofoliul de credite, etc.)

În afară de aceasta prin Politica de creditare și Business-planurile anuale se determină valorile maxim admisibile ale următorilor indicatori:

1. Cota maximă a creditelor în total active.
2. Concentrarea portofoliului de credite în funcție de ramuri ale economiei naționale.
3. Cota maxima a creditelor neasigurate cu gaj.
4. Raportul Fondului de risc față de portofoliul de credite (conform cerințelor prudențiale ale BNM)
5. Valoarea maximă a rezervelor pentru acoperirea pierderilor din deprecierea creditelor.
6. Raportul creditelor expirate față de portofoliul de credite.
7. Raportul creditelor dubioase și compromise față de portofoliul de credite, față de Fondul de risc (calculat conform cerințelor prudențiale ale BNM).

Indicatorii de bază ale riscului de credit caracterizează suficiența rezervelor formate pentru acoperirea pierderilor prongnozate rezultate în urma nerambursării împrumuturilor, și de asemenea suficiența capitalului economic al Băncii pentru acoperirea pierderilor neprevăzute.

4.2 Gestiunea riscului de capital

Principiile și metodele de bază de gestiune a riscului de capital sunt expuse în Regulamentul cu privire la suficiența capitalului Băncii.

Pentru stabilirea riscului de capital Banca aplică următoarele metode de evaluare:

- capital/depozite;
- capital/active curente;
- active cu risc apreciat/capital;
- corespunderea majorării activelor cu majorarea capitalului;

Planurile anuale de activitate ale băncii stabilesc următorii indicatori absoluți și relativi ai normativelor de risc de capital în vederea gestionării riscului de capital:

1. Active ponderate la risc, inclusiv:
 - Hârtii de valoare;
 - Datoria la credite;
 - Dobânda ce urmează a fi primită;
2. Capitalul normativ total (minus mijloacele fixe nete);
3. Raportul capitalului normativ total (minus mijloacele fixe nete) față de activele ponderate la risc;
4. Indicatorul suficienței capitalului corelat cu activele ponderate la risc;

5. Restricții investiționale:

- Raportul volumului de investiții față de capitalul normativ total;
- Raportul investițiilor în active materiale pe termen lung față de capitalul normativ total.

4.3 Gestiunea riscului ratei dobânzii

Gestiunea riscului ratei dobânzii se efectuează printr-un șir de metode, principala fiind gestiunea decalajului dintre scadențe. Indicatorii de bază pentru evaluarea impactului acestui tip de risc este venitul net aferent dobânzii obținut de Bancă și marja netă aferentă dobânzii.

Secția de administrare a riscurilor, responsabilă de evaluarea, gestionarea și controlul riscurilor financiare, în comun cu subdiviziunile corespunzătoare ale Băncii, responsabile de atragerea și utilizarea lichidității, trebuie să analizeze volumul, structura, profitul sau cheltuielile atât ale activelor, cât și ale pasivelor. Controlul activelor trebuie să fie coordonat cu controlul pasivelor astfel, încât dirijarea activelor și pasivelor să se caracterizeze prin unitate interioară, ceea ce va permite maximizarea diferenței dintre veniturile Băncii din active și cheltuielile aferente obligațiilor.

Anual sunt stabilite următoarele normative ale ratei dobânzii:

1. Suplimentul procentual net – diferența dintre rapoartele venit din dobândă/ activele dobânzii și cheltuielile de dobândă/pasivele dobânzii (procentul anual).
2. Marja dobânzii – raportul venitului net din dobândă față de activele dobânzii (procentul anual).
3. Acoperirea cheltuielilor fără dobândă de venitul fără dobândă (%).
4. Raportul activelor dobânzii față de pasivele dobânzii (%).
5. Decalajul la majorarea ratei – diferența dintre activele dobânzii sensibile la majorarea ratei și pasivele dobânzii sensibile la majorarea ratei (mii lei).
6. Decalajul la micșorarea ratei – diferența dintre activele dobânzii sensibile la micșorarea ratei și pasivele dobânzii sensibile la micșorarea ratei (mii lei).

4.4 Gestiunea riscului valutar

Expunerea la riscul valutar se determină prin diferența dintre valoarea activelor și a pasivelor într-o anumită valută (poziția valutară deschisă).

Metoda de bază de gestiune a riscului poziției valutare deschise constă în stabilirea limitelor poziției valutare. Banca respectă limitele poziției valutare deschise stabilite de Banca Națională a Moldovei la sfârșitul fiecărei zile de lucru. În baza limitelor stabilite de BNM și reieșind din prognozele fluctuației cursului anumitor valute, Trezoreria calculează limitele poziției valutare deschise pentru filialele Băncii. Orice depășire a limitelor stabilite se încheie pe calea încheierii tranzacțiilor dintre Filiale și Trezoreria la cursul stabilit de dealerul valutar.

În scopul limitării riscului valutar Banca stabilește anual în business-planul său următoarele normative:

1. Resursele lichide valutare / (pasivele valutare la vedere + depozitele cu dobândă ale clienților) (%)
2. Suficiența resurselor lichide pentru schimbarea poziției valutare deschise (mii lei).

4.5 Gestionarea riscului lichidității

Banca examinează gestionarea riscului lichidității ca administrarea capacității Băncii de a atrage rapid și la un preț accesibil mijloace bănești în numerar și prin virament cu scopul onorării obligațiilor sale curente.

Riscul lichidității poate fi exprimat prin două riscuri:

1. Riscul lichidității de fondare (de atragere a mijloacelor bănești) se exprimă prin diminuarea capacității de finanțare a pozițiilor fixate la tranzacții, atunci când survine termenul lor de

lichidare, de acoperire cu resurse bănești a cererilor contragenților, precum și a cererilor de asigurare.

2. *Riscul lichidității activelor* se exprimă prin capacitatea de lichidare a activelor pe diferite segmente ale pieței financiare.

În cadrul analizei riscului de pierdere a lichidității se evaluează corespunderea valorilor efective ale normativelor lichidității curente și pe termen lung cu cerințele Băncii Naționale a Moldovei. Se analizează modificările valorilor efective ale lichidității pentru ultimele 3 luni. De asemenea, se stabilesc creanțele și /sau obligațiunile Băncii care au influențat modificarea valorilor efective ale normativelor lichidității.

Analiza riscului de pierdere a lichidității se efectuează și prin metoda analizei decalajului de scadență a obligațiilor și cererilor. Indicatorul surplusului (deficitului) lichidității, calculat în total ascendent, se exprimă prin diferența dintre suma comună a activelor și obligațiilor, calculate în total ascendent la scadență. Semnul pozitiv al acestui indicator (surplusul de lichiditate) indică faptul că Banca poate să-și onoreze obligațiile la scadență, semnul negativ (deficitul lichidității) indică faptul că obligațiile cu termen determinat de scadență nu vor fi acoperite de activele Băncii cu același termen de scadență.

Responsabilitatea pentru gestionarea curentă a riscului de lichiditate îi revine Trezoreriei. În acest scop, Trezoreria verifică în mod continuu starea lichidității Băncii, în baza contrapunerii prognozelor de scurtă durată cu privire la starea lichidității și datele raportate.

Responsabilitatea pentru evaluarea riscului de lichiditate a Băncii pe termen mediu, pe termen lung precum și în ceea ce ține de riscul de lichiditate structurală a acesteia îi revine Secției de administrare a riscurilor.

În cazul înrăutățirii stării lichidității, Specialistul Trezoreriei informează Șeful Secției și/sau Directorul Departamentului Suport, care urmează să ia hotărârea referitor la măsurile de menținere a lichidității în conformitate cu normativele stabilite. În cazul unei crize de lichiditate, în conformitate cu Planul de management anticriză al Băncii, coordonarea activității de stabilizare a lichidității este efectuată de către comitetul de dirijare activelor și pasivelor.

4.6 Gestionarea riscului operațional

Pentru evaluarea posibilității apariției riscului operațional este utilizat sistemul de evaluare a indicatorilor calitativi (rezoluțiile auditorilor, auditului intern, Comisiei de cenzori a Băncii) și cantitativi (informația despre volum, rulaje și pierderi, nivelul riscului de activitate exprimat în stabilitatea venitului). Gestiunea riscului operațional se bazează pe o structură organizațională și proceduri interne corecte. O altă metodă de dirijare a riscului operațional constă în încheierea unor acorduri cu companii de asigurare și cu brokeri de asigurări.

Tabel: Metodele de control a riscului operațional

Instrumentul de control	Avantajele utilizării
Controlul intern și auditul intern	Evaluarea independentă
Sistemul de limite la riscul operațional	Limitarea pierderilor posibile
Sistemul de rapoarte pentru stabilirea problemelor potențiale	Crearea stimulentei pentru gestiunea riscului operațional
Asigurarea și reasigurarea	Trecerea riscurilor asupra asiguratorilor
Formarea rezervelor (analogice rezervelor tradiționale la credite)	Posibilitatea compensării pierderilor potențiale

Întrucât manifestările posibile ale riscurilor operaționale sunt foarte diverse, posibilitatea reală de a stabili un control asupra lor constă în divizarea fiecărui proces al Băncii pe operațiuni - părți componente, elaborarea unei hărți tehnologice a circulației documentelor, identificarea și estimarea surselor de risc și a manifestărilor posibile ale riscului pentru fiecare operațiune. Controlul intern trebuie să fie instrumentul principal de dirijare a riscului operațional. Menirea sa este de servi în calitate de instrument de acțiuni preventive, și nu de a constata faptele evenimentelor deja petrecute.